

CAPITOLUL 10

SINTEZĂ A EVALUĂRII STRATEGICE DE MEDIU (SEA)

10.1. Context

Directiva 2001/42/CE privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului (Directivă SEA – evaluare strategică de mediu) are drept obiectiv „să asigure un înalt nivel de protecție a mediului și să contribuie la integrarea considerațiilor privind mediul în elaborarea și adoptarea planurilor și programelor [...] asigurând că [...] anumite planuri și programe care pot avea efecte semnificative asupra mediului fac obiectul unei evaluări ecologice”.

În scopul sprijinirii integrării aspectelor de mediu în programele de dezvoltare rurală și în vederea evitării duplicării acțiunilor, evaluarea de mediu prevăzută în Directiva SEA se integrează direct în evaluările ex ante ale programelor de dezvoltare rurală.

10.2 Cerințele Directivei SEA

Obligația juridică de a efectua o evaluare de mediu se aplică programelor de dezvoltare rurală în principal în temeiul articolului 3 alineatul (2) litera (a) din Directiva SEA, care precizează că o evaluare de mediu se realizează pentru toate planurile și programele care sunt elaborate pentru agricultură, silvicultură, pescuit (și anumite alte sectoare) și care definesc cadrul deciziilor ulterioare de autorizare a proiectelor enumerate în Directiva EIA5.

Evaluarea ecologică strategică prevăzută de Directiva SEA trebuie să ia forma unui raport de mediu care să se concentreze, printre altele, asupra efectelor semnificative posibile scontate ale programelor de dezvoltare rurală asupra mediului. În această privință, informațiile care trebuie să fie prezentate în acest raport sunt detaliate:

- a) un rezumat al conținutului, principalele obiective ale planului sau programului și legăturile lor cu alte planuri și programe relevante;
- b) aspecte relevante ale situației ecologice existente și evoluția sa probabilă fără punerea în aplicare a planului sau programului;
- c) caracteristicile de mediu ale zonelor care pot fi afectate semnificativ;
- d) orice problemă de mediu existentă care este relevantă pentru plan sau program, inclusiv, în special, cele care sunt legate de orice zonă de importanță specială pentru mediu, cum ar fi zonele desemnate în conformitate cu Directivele 79/409/CEE și 92/43/CEE;

- e) obiectivele de protecție a mediului, stabilite la nivel internațional, comunitar sau de stat membru, care sunt relevante pentru plan sau program și modul în care acele obiective și orice considerații de mediu au fost luate în calcul în timpul elaborării lui;
- f) posibilele efecte semnificative asupra mediului, inclusiv asupra unor chestiuni cum ar fi biodiversitatea, populația, sănătatea umană, fauna, flora, solul, apa, aerul, factorii de climă, bunuri materiale, patrimoniul cultural, inclusiv patrimoniul arheologic și arhitectural, peisajele și interacțiunile între acești factori;
- g) măsurile preconizate pentru prevenirea, reducerea și, pe cât posibil, echilibrarea oricăror efecte adverse asupra mediului prin punerea în aplicare a planului sau programului;
- h) o descriere a motivelor de selectare a alternativelor preconizate și o descriere a modului în care s-a făcut evaluarea, inclusiv orice dificultate întâlnită (cum ar fi deficiențe tehnice sau lipsa de cunoștințe teoretice în domeniu) în colectarea informațiilor solicitate;
- i) o descriere a măsurilor preconizate referitoare la monitorizarea;
- j) un rezumat netehnic al informațiilor menționate la punctele de mai sus.

De asemenea, Directiva SEA prevede consultarea autorităților competente ale statelor membre care au responsabilități în materie de mediu, precum și a publicului (inclusiv a ONG-urilor pertinente) care pot fi afectate sau interesate în mod specific de efectele de mediu legate de punerea în aplicare a programului.

Consultările trebuie să ofere ocazia de a exprima cât mai curând posibil opinii cu privire la proiectul de program și la raportul de mediu. În cele din urmă, procedurile de monitorizare trebuie să garanteze urmărirea efectelor semnificative ale punerii în aplicare a programului.

Autoritățile de program răspund pe deplin de calitatea raportului de mediu, inclusiv de organizarea consultărilor, de luarea în calcul a raportului de mediu și a rezultatelor consultărilor în luarea deciziilor, precum și de furnizarea de informații în ceea ce privește decizia.

10.3 Integrarea dispozițiilor Directivei SEA în evaluarea ex ante

Regulamentul (CE) 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din FEADR prevede pentru noua perioadă de programare efectuarea a unei evaluări de mediu detaliate în contextul evaluării ex ante pentru fiecare program de dezvoltare rurală.

Ca parte a dezvoltării strategiei de program, statele membre au obligația să evalueze situația existentă a zonei geografice care poate fi vizată de program, folosind date cuantificate, subliniind punctele tari și punctele slabe, disparitățile, nevoile și lacunele, precum și potențialul de dezvoltare rurală pe baza indicatorilor de referință relevanți. În cazul gestionării mediului și a terenurilor, proiectele de norme pentru punerea în aplicare prevăd următoarele cerințe:

„Gestionarea mediului și a terenurilor:

- handicapurile care afectează exploatațiile situate în zonele amenințate de abandon și de marginalizare;
- o descriere de ansamblu a biodiversității centrată pe agricultură și pe sectorul forestier și ținând seama de sisteme agricole și silvicole de mare valoare naturală, precum și punerea în aplicare a directivelor Natura 2000 privind terenurile agricole/forestiere;
- o descriere a calității și cantității apelor,
- rolul agriculturii în utilizarea și poluarea apelor și punerea în aplicare a directivelor-cadru privind nitrații și apa;
- poluarea atmosferică și schimbările climatice și legăturile acestora cu agricultura;
- emisiile de gaze cu efect de seră și de amoniac, precum și legăturile cu diferitele planuri de acțiune sau inițiative luate de statul membru sau de regiune pentru a contribui la atingerea obiectivelor definite la nivel internațional, inclusiv în codul de bune practici pentru reducerea emisiilor de amoniac (Convenția privind poluarea atmosferică transfrontalieră la mare distanță); utilizarea bioenergiilor; descrieri ale calității solului (eroziune hidraulică și eoliană, materii organice, poluare), precum și protecția, utilizarea pesticidelor, agricultura ecologică și bunăstarea animalelor; întinderea zonelor forestiere de ridicat sau mediu, modificarea mediei anuale a acoperirii forestiere.

Descrierile elementelor menționate anterior trebuie să fie susținute prin date cuantificate.”

Temele prioritare de mediu în privința cărora se așteaptă ca statele membre să elaboreze măsuri de dezvoltare rurală adecvate sunt menționate în „Orientările strategice pentru dezvoltarea rurală care definesc trei domenii prioritare la nivelul UE, și anume biodiversitatea și conservarea sistemelor agricole și silvicole de mare valoare naturală, apa și schimbările climatice.

În ceea ce privește cerințele evaluării strategice de mediu se regasesc trei dintre sarcinile cheie ale evaluării ex ante sunt:

- (1) Evaluarea solidității analizei situației inițiale, identificarea nevoilor și definirea strategiei.
- (2) Analizarea efectelor de mediu anticipate ale programelor de dezvoltare rurală în raport cu domeniile prioritare, dar și în raport cu alte aspect de mediu relevante.
- (3) Întrucât pentru o serie amplă de măsuri (de exemplu, ajutor pentru investiții, indemnizații compensatorii, măsuri de agromediu) respectarea standardelor obligatorii este necesară în mod explicit, evaluarea de mediu trebuie să identifice de asemenea conformitatea sau conflictele măsurii în raport cu aceste standarde de mediu.

„Cadrul comun de monitorizare și de evaluare” (CCME) stabilește dispozițiile pentru indicatorii de referință relevanți privind mediul, care trebuie să fie stabiliți pentru măsurarea și evaluarea progreselor realizate în timp în cadrul acestor domenii prioritare:

- Pentru analiza de referință, s-a alcătuit o listă detaliată a indicatorilor de context și de impact aferenți.
- Pentru evaluarea efectelor de mediu ale programelor, trebuie stabiliți la nivel de program patru indicatori comuni de mediu obligatorii, orientați în mod specific înspre evaluarea impactului programelor de dezvoltare rurală asupra diversității, zonelor de mare valoare naturală, calității apei și schimbărilor climatice.
- Dincolo de utilizarea lor pentru o evaluare strategică de mediu în contextul evaluărilor ex ante, acești indicatori vor permite, pe întregul ciclu de viață al programului, o monitorizare continuă a situației de mediu în zona vizată de program.

10.4 Acțiunile care trebuie întreprinse

Pentru a îndeplini pe deplin cerințele Directivei SEA și cerințele conexe din regulamentul FEADR, autoritățile de programare vor trebui să garanteze următoarele:

- Evaluarea de mediu a programelor de dezvoltare rurală va fi efectuată la nivel de program și se va concentra asupra zonei geografice vizate de program. Raportul de mediu necesar va fi integrat într-un capitol specific al raportului de evaluare ex ante.
- Evaluarea ex ante va fi efectuată de evaluatori independenți. În cadrul procedurii de achiziții publice pentru selectarea evaluatorilor independenți, statele membre trebuie să ia în considerare cerințele necesare privind competența în domeniul mediului. Acestea

- trebuie să fie detaliate în mod corespunzător conform mandatului evaluării ex ante.
- Consultările „autoritățile de mediu cu responsabilități în acest domeniu”, ale „publicului afectat sau care poate fi afectat, sau care este interesat în luarea de decizii”, precum și consultările transfrontaliere vor fi organizate de autoritățile de program. Evaluatorii ex ante se vor implica în procesul de consultare la cererea autorității de program competente.
- Evaluatorii ex ante vor evalua efectele de mediu anticipate ale programelor de dezvoltare rurală, în special, dar nu exclusiv, în ceea ce privește cele trei domenii prioritare identificate în „orientările strategice pentru dezvoltare rurală”.
- Conform cerinței de a respecta standardele obligatorii în materie de mediu, evaluatorii ex ante trebuie să analizeze modul în care statele membre au garantat conformitatea programelor cu aceste standarde (sau au evitat conflictele cu acestea).
- De asemenea, evaluatorii ex ante vor stabili măsura în care cadrul de reglementare în vigoare privind mediul (inclusiv ecocondiționalitatea, standardele de mediu minime etc.)
- poate diminua orice efect negativ asupra mediului, în urma punerii în aplicare a programului.
- Evaluatorii ex ante vor sprijini identificarea și vor face evaluarea indicatorilor de mediu, precum și a sistemului pus în funcțiune pentru estimarea efectelor de mediu ale
- programelor de dezvoltare rurală și, după caz, vor propune modificări.

10.5 Direcțiile principale ale strategiei de mediu

- **Modernizarea agriculturii.** În această direcție au fost evidențiate trei categorii de activități: modernizarea lanțurilor valorice, restructurarea și modernizarea învățământului și cercetărilor agricole, asigurarea accesului la finanțe, infrastructură și piețe.
- **Asigurarea gestiunii durabile** a resurselor naturale. În acest sens, urmează a fi promovate metodele ecologice de gestionare a resurselor naturale, promovarea produselor și tehnologiilor cu impact redus de mediu, susținerea măsurilor de adaptare la consecințele schimbării climei.
- **Îmbunătățirea nivelului de trai în mediul rural.** Vor fi susținute investițiile în infrastructură, rețele, drumuri; vor fi susținute investițiile în mici afaceri agricole, iar comunitățile locale vor fi stimulate să participe la reabilitarea infrastructurii.